

VÕIMALIKUD KÕRVALTOIMED JA TÛSISTUSED

Hormoon lahustatakse enne probleemsesse piirkonda süstimist lokaalse toimega valuvaigistiga (nt. lidokaiin või markaiin), et vähendada süstijärgset valu. Toime võib kesta 3–4 tundi. Valuvaigisti toime kadumisel võib tekkida valu. Närvi lähedale süstimisel võib esineda ka tuimus närvi piirkonnas.

Hormoonsüsti toime võib avalduda kohe, kuid sagedamini tekib efekt 3–4 päeva möödudes, vahel ka nädala pärast. Positiivseks kõrvaltoimeks on süstekohast eemal olevate põletike leevendumine — valu kaob ka kaugemates liigestes.

Negatiivseteks kõrvaltoimeteks/tüsistusteks võivad olla:

- ▶ lühiajaline vererõhu tõus;
- ▶ lühiajaline näo punetus;
- ▶ süstekohal võib mõnikord tekkida naha pigmendi muutumine ja nahaaluskoe atroofia, mis enamasti taandub pikema aja jooksul (4–12 kuud). Seda esineb enamasti sagedastel hormooni süstimistel nahaaluskoesse;
- ▶ hormooni kõõlusesse süstimisel võivad tekkida kõõluste rebendid;
- ▶ naistel võib süst tekitada menstruaaltsükli häireid.

Hormoonsüste ei tohiks kasutada, kui haige põeb infektsioonhaigust või süstepiirkonnas on värske luumurd. Suhkrudiabeedi puhul, eriti insuliinravi saavatel patsientidel tõstab hormoonsüst veresuhkru taset mitmeks päevaks. Verd vedeldavaid preparaate kasutavatele patsientidele süsti tehes tuleb olla ettevaatlik.

Hormoonsüstide õige kasutamine vähendab reeglina tüsistuste ja kõrvalnähtude tekkimise riski.

VÄÄRARUSAAMAD HORMOONSÛSTIDEST

Levinuimad väärarusaamad hormoonsüstide puhul on, et:

- ▶ hormoonsüstid on väga valulikumad. Valu esinemine sõltub süste piirkonnast ning kudede põletikust ja degeneratsioonist, igal patsiendil avaldub valu erinevalt ning võib kesta 1–2 päeva;
- ▶ kortikosteroidid muudavad luud nõrgaks ja murendavad neid. Hormoonsüstide õige doseerimise korral on kortikosteroidide kogus liiga väike, et avaldada mõju luu tihedusele;
- ▶ kortikosteroidid tekitavad kõõluste ja sidemete nõrkust ja rebendeid. On tõene, et suures koguses hormoonide kasutamine lühikesel perioodil jooksul võib põhjustada muutusi sidemetes ja kõõlustes. Seetõttu kasutatakse korraga väikeses koguses ainet ja samasse kohta ei soovitata ravimit süstida sagedamini kui 3–4 korda aastas. Minimaalne aeg protseduuride vahel peaks olema 3–4 nädalat;
- ▶ steroidid põhjustavad lihaste kasvu. Süstimisel kasutatakse kortikosteroidide, mis ei ole anaboolsed steroidid ega oma nimetatud efekti.

Ortopeedia Arstid AS on 2005. aastal asutatud erahaigla, mis osutab kõrgetasemelist ambulatoorset ja kirurgilist ravi ortopeedia valdkonnas. Pakume teenuseid nii Eesti Haigekassas kindlustatud isikutele kui ka patsientidele, kes tasuvad oma ravi eest ise või kellel on eraravikindlustus.

ORTOPEEDIA ARSTID AS

Paldiski mnt 68a, 10617 Tallinn, tel 606 7747, www.ortopeediaarstid.ee

HORMOONSÛSTID EHK –BLOKAADID

Hormoonsüste ehk -blokaade kasutatakse ortopeedias erinevate patoloogiate raviks ja diagnoosimiseks. Kasutatakse kunstlikke kortikosteroid-hormoone (levinuid preparaadid on nt Kenalog ja Depo-Medrol), mida toodab inimorganism neerupealistes. Hormoonidel on organismis eri funktsioonid. Haiguskoldesse süstides on neil tugev põletikuvastane toime. Kortikosteroide kasutatakse erinevate liigeste, kõõluste, sidemete ning liigeseid ümbritsevate kudede, limapaunade ja sidekoe põletikuliste haiguste ja traumajärgsete põletike ning ülekoormussündroomide ravis. Samuti on blokaadid efektiivsed teatud närvi kompressioonsündroomide ravis.

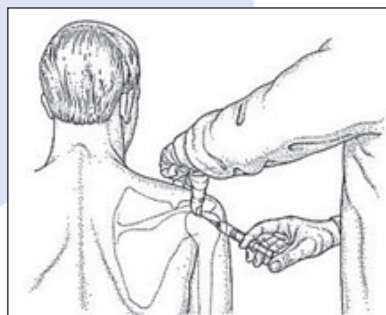

Joonis 1. Näited kortikosteroidhormoonide süstidest

LIIGESESÜSTID

Liigesesüstid on ortopeedilised protseduurid, mida kasutatakse osteoartriidi (liigese kulumise haigus) ja reumatoidartriidi ravis. Lisaks võivad süstid olla efektiivsed podagra, muude kristallopaatiate ja „külmunud öla“ sündroomi puhul. Kortikosteroidid toimivad põletikuvastaselt, vähendavad turset, valu ning parandavad liigese liikuvust. Eriti hea toimega on süstid ägeda liigesepõletiku ja selle ägenemise korral. Paraku, mida suurem on liigese nn kulumise aste, seda lühiajalisem on süstide toime, eeskätt suuremate liigeste puhul. Pikaajase efekti annab kortikosteroidsüst reumaatilise liigesepõletiku ravis.

Liigesekapsli ja sidemete -süstid on osa komplekssest ravist, mis hõlmab aktiivse tegevuse korrigeerimist, lahastamist, füsioteraapiat, külmaravi jne. Süstid pärsivad põletikulist reaktsiooni, vähendades sel viisil valu ning võimaldades liigese liikuvuse suurendamist, soodustades paranemist.

Joonis 2. Hormoonblokaadi tegemine õlaliigesesse

KÕÕLUSTE SÜSTID

Kõõlusepõletikud jagunevad:

- ▶ tendiniidid (kõõlusepõletikud);
- ▶ tenosünoviidid (kõõluseümbruse, -tupepõletikud).

Enamikul juhtudel võimaldavad süstid kõõluseümbrise põletike korral kõrvaldada/vähendada valu 4–6 kuuks. Süstid tehakse kõõlus(t)e ümbrusesse, mitte sisse — viimasel juhul võivad süstijärgselt tekkida kõõluse rebendid.

LIMAPAUNA PÕLETIKUD EHK BURSIIDID

Limapaunad on nn amortisaatorid kahe koe vahel, mis võivad muutuda põletikuliseks ülekoormuse ja traumade tagajärjel. Sagedasemad on õlanuki aluse, puusanuki, küünarnuki, põlvekeda eesmise ja kannakõõluse esise limapauna **bursiidid**. Sõltuvalt piirkonnast ja kestusest taanduvad bursiidid süstide mõjul üldiselt hästi.

NÄRVIBLOKAADID

Hormoonsüstide abil saab ravida ka erinevaid närvide kompressioonsündroomide. Kõige sagedasem on nn karpaalkanali sündroom, mille korral ca 25% juhtudel on võimalik täielik tervenemine, seda aga pigem keskmise raskusastmega haiguse puhul, mille kestus on alla aasta.

ÜLEKOORMUSSÜNDROOMID

Ülekoormussündroomid tekivad kas spordi või tööga seotud tegevuse tagajärjel, põhjuseks korduvad liigutused, mis põhjustavad mehhaanilise kudede „väsimuse“ ja sellele järgneva kudede degeneratsiooni. Siia alla kuuluvad tendiniidid (epikondüliidid, kannakõõluse põletikud), fastsiidid (kanna sidekirme põletik), bursiidid.

Epikondüliidi korral võtab süst hästi ära ägeda valu ning annab kombinatsioonis teiste ravimeetoditega hea ja püsiva tulemuse.

Juhul kui valutavasse piirkonda tehtud süst ei avalda mingit mõju, on põhjus muus kui põletikus — sellisel juhul on vajalik läbi viia diagnostilised uuringud (nt magnetresonantstomograafia uuring ehk MRT).

PROTSEDUURIJÄRGSED TEGEVUSED

Hormoonsüsti protseduuri järgselt on oluline:

- ▶ hoiduda korduvast tegevusest ning tugevamaast koormusest 2–3 päeva jooksul;
- ▶ asetada süstekohale külma (külmakott, jää) 3–4 korda päevas 20–30 minutiks. See aitab ära hoida süsti toimet haiges kohas tekkiva valu ägenemist. Süsti põhjustatud valu taandub 1–2 päevaga;
- ▶ valu tekkimisel soovitatakse kasutada valuvaigistavaid ravimeid (nt paratsetamooli).